

RYHMÄILMIÖ
- nuorten yhteisöllisyys on aikuisten vastuulla

Antti Maunu, Anni Selin & Anne Ahlefelt
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

2. OSUUS

- 1) Aikuisen vastuu ja roolit
- 2) Syrjäytyminen elettyinä prosessina
- 3) Kuinka kohdata riskialttiissa tilanteessa elävä nuori?
- 4) Yhteiskunnan rooli: anna aikuiselle aikaa

1. Aikuisten roolit muutoksessa

JUHANI: Kyl se [päihdekasvatuskin] varmaan ois paikallaan ja aiheellista, mutta miten tämmöseen rakenteeseen saa sen että kaikkee pitäis opettaa. Yhtäkkii yhen ihmisen pitäis opettaa kaikkee niille, ni mistä sen rahkeet riittää... Omat vanhemmat ei pysty opettaan edes peruskäytöstapoja, ja sit opettajan pitäis yhtäkkii opettaa ammattiaineet ja vähän siit ammattiaineiden sivusta jotain töitä ja peruskäyttäytymissäntöjä ja alkoholikoulutusta, ja sitte käydä valvomas pihalla ja puhumas niille miten jätehuolto toimii, miten tää ympäristö ja maailma hukkuu paskaan ja... se kasvaa niin laajaks se kirjo.
(*Opettajahaastattelu, ammattioppilaitos, metalliala, PK-seutu*)

Aikuinen ottaa kantaa

*Nuoret eivät aina halua miettiä itse, vaan aikuisen kannanottoa siihen, mikä on oikein tai väärin – ja mitä seurauksia oikeista ja vääristä valinnoista koituu

*Aikuinen johtaa kohti hyviä asioita ja huolehtii, että ei mennä vikasuuntiin

Olli

Olli on 15 v. ja käy peruskoulun viimeistä luokkaa. Koulu sujuu hyvin ja suunnitelmissa on lukio. Välillä pitää kuitenkin päästä kavereitten kanssa pitämään hauskaa. Olli on juonut kymmenkunta kertaa keskiolutta ja fiilis on aina ollut mahtava. Yhdessäolo kavereiden kanssa tuntuu maailman siisteimmältä. Myös vähemmän tuttujen, varsinkin tyttöjen kanssa on kaljapäissään helppo jutella ja pelleillä.

Äiti motkottaa joskus juomisesta ja varoittaa, mutta ei sillekään tarvitse aina kaikkea kertoa... Koulussa on joskus puhuttu juomisen vaaroista, mutta kuka sitä jaksaa kuunnella. Ei ne tajua siitä mitään, kuinka hienoa se on.

Ollin plussat

- On kavereita ja kiinnostusta olla mukana
- Koulu sujuu ja on tulevaisuudensuunnitelmia (lukio)
- Itsetunto kohdallaan
- Äiti ja muitakin aikuisia lähellä ja välittää

Ollin riskit

- Onko päihteet ainoa tapa kokea vahvoja yhteenkuuluvuuden tunteita?
- Kehittykö muita keinoja lievittää jännitystä, ratkaista sosiaalisia ongelmia jne.?
- Ollia ympäröivillä aikuisilla ei luontevaa kieltä puhua asioista Ollin kanssa
- Nuorilla riippuvuusriski moninkertainen

Jenna

Jenna on aloittanut opinnot amiksessa kampaajalinjalla. Jennan elämään kuuluu tiivis kaveriporukka, jonka kanssa arki ja juhla kuluu. Koulussa suosikkipaikka on tupakkapaikka. Biletys kuuluu viikonloppujen perusrutiineihin, usein sekä perjantaina että lauantaina.

Kannabista käytetään silloin tällöin juhliessa ja jos sitä on, niin myös sunnuntaina krapulaa parannellessa. Viime aikana Jennan porukka on poltellut myös arki-iltoina. Pilvi toimii työn ja vapaa-ajan erottajana. Laittomuus tuo porukkaan myös jännitystä ja yhteenkuuluvuutta.

Bilettäessä ja omissa porukoissa syntyy välillä sutinaa kiinnostavien poikien kanssa. Jenna tietää irtosuhteiden ja satunnaisen seksin riskit, mutta syö pillereitä vahinkojen välttämiseksi.

Jenna ei näe harrastustensa häiritsevän koulun ja muiden velvollisuuksien hoitamista. Hänen mielestään elämäntyö on jokaisen oma valinta ja Jenna on mielestään tehnyt hyvän valinnan.

Jennan plussat

- On kavereita
- On opiskelupaikka
- Itsetunto hyvä ja huomiota riittää

Jennan riskit

- Päihteiden käyttö syvällä tunteiden ja arkirutiinien hallinnassa
- Positiivista huomiota haetaan korkeakorkoisilla pikavipeillä
- Koulusta putoamisen ja mielenterveysongelmien riski kasvaa
- Missä aikuiset???

Nico

Nico on 23-vuotias ja työtön. Nikon suvussa on mielenterveysongelmia. Kavereita on vähän ja myös he ovat työttömiä. Tekemistä on joskus vaikea keksiä.

Unettomuus ja masennus ovat Nikon päällimmäisiä ongelmia, mutta myös kokemukset ulkopuolisuudesta ja aistiharhat rasittavat. Onneksi Nicolla on lääkitys ahdistukseen.

Omien lääkkeidensä lisäksi Nico kokeilee kavereiden rauhoittavia. Tupakkaa, alkoholia ja kannabista kuluu vaihtelevasti, usein aika paljon. Liikkuminen luonnossa on henkireikä, jos vain saa lähdettyä.

Nico käyttää päihteitä moneen asiaan. Ne ovat lääke muiden joukossa ja lievitystä tyhjiyteen. Välillä käyttö ärsyttää ja Nikon onnistuu vähentää. Joskus taas yhdistelmä olutta, rauhoittavia ja kannabista tuo hienon, euforisen olon, jota haluaa lisää. Joskus on hauska juoda tai poltella kavereiden kanssa, käydä baarissa pelaamassa biljardia tai katsomassa bändiä. Jos vain jaksaa...

Nicon plussat

- Jonkin verran motivoivaa, omaehtoista toimintaa (luonto, biljardi, bändit)
- Ei täysin yksin: vertaistuen ja keskinäisen ymmärtämisen mahdollisuus
- Ymmärtää tilanteensa ja pystyy periaatteessa kontrolloimaan päihteidenkäyttöään

Nicon riskit

- Päihteet ovat elämäntapa ja läpäisevät tunteet, ajattelun ja joskus tekemisenkin
- Myös kavereiden yhteinen tekeminen paljolti ainekeskeistä
- Periytyviä mielenterveysriskejä, mahd. myös köyhyyttä ja syrjäytymistä
- Onko muita aikuisia kuin lääkkeitä määräävä lääkäri?

VUOROVAIKUTUS

**Kuinka kohdata
Olli, Jenna tai Nico?**

1. Ymmärrä, vaikkeet hyväksyisikään

- Kuuntele ja kunnioita nuoria. Tärkeintä on vuorovaikutus. Pidä keskustelukanava auki
- Älä käännytä, tuomitse, vähättele tai liioittele
- Sinulla on enemmän elämäkokemusta. Hyödynnä sitä, mutta älä alleviivaa.

2. Ole aikuinen, se riittää

- Sinun ei tarvitse olla psykologi tai päihdealan asiantuntija. Nuori katsoo sinua ihmisenä, ei virkaasi, koulutustasi tai asemaasi
- Tärkein roolisi on olla aikuinen. Nuori kaipaa sinun huomiotasi ja kannanottoasi. Kerro, mitkä asiat elämässä ovat sinun mielestäsi hyviä ja tärkeitä, mitkä vaarallisia ja vältettäviä
- Voit myös yllättää olemalla hauska. Huolen ja vaaran ei tarvitse olla ainoa äänilaji

3. Korosta sosiaalisia ja emotionaalisia puolia

- Nuorilla on jo tietoa riskeistä ja haitoista. Tärkeämpää on kertoa ongelmien eleyistä ja koetuista syistä.
- Nuorilla on myös omia kokemuksia ja mielikuvia elämästä, päihteistä, terveysriskeistä jne. Sanoita ja selkeytä niitä, haasta ja tue niiden kehittymistä

4. Katso ryhmää, älä yksilöä

- Nuorten elämän keskiössä on sosiaaliset kokemukset, pyrkimys osaksi porukkaa ja maailmaa. Myös ns. riskikäyttäytyminen tähtää yleensä tähän, mutta vaarallisilla keinoilla
- Kestäviä keinoja käytetään vain, jos niitä on tarjolla
- Huolehdi omalta osaltasi, että nuorilla on mahdollisuudet kestäviin ryhmäkokemuksiin

Yhteiskunnan vastuu: Anna aikuiselle aikaa!

- Aikuisen vastuun ja roolin kantaminen edellyttää, että sille on järjestetty riittävät resurssit ja osaaminen
- EHYT ry:n Ryhmäilmiö-malli: Julkaistaan Educa-messuilla 2014

Syrjäytymisen ehkäisy

§1. Aikuisten on tarjottava nuorille valmiudet tavoitella sitä, mitä he ns. riskikäyttäytymiselläänkin tavoittelevat, mutta paremmassa ja kestävämmässä muodossa.

§2. Jokaisella aikuisen kohtaamalla nuorella on oltava paikka ainakin yhdessä hyvässä ja turvallisessa ryhmässä – aikuisen itsensä johtamassa.

